

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

CITIRE – SCRIERE – COMUNICARE

**Învățământ special
Clasele I - a IV-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Prezenta programă se adresează cadrelor didactice - profesori de psihopedagogie specială – din învățământul special, care lucrează cu elevi cu deficiențe mintale ușoare și moderate, asociate cu tulburări ale limbajului și deficiențe senzoriale. Aceasta este elaborată potrivit unui **model de proiectare curriculară, centrat pe competențe**. Construcția programei este realizată astfel încât să contribuie la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul primar – învățământ special, iar în acest proces de construcție, s-au respectat **principiile didactice**:

1. Principiul integrării teoriei cu practica
2. Principiul accesibilității și individualizării învățării
3. Principiul sistematizării și continuității
4. Principiul corelației dintre senzorial și rațional, dintre concret și abstract (principiul intuiției)
5. Principiul participării active și conștiente a elevului la predare, învățare, evaluare
6. Principiul însușirii temeinice a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor

Documentația care stă la baza alocării orelor de Citire- Scriere- Comunicare este Ordinul nr. 3622/27.04.2018 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru învățământ special, conform căruia disciplina se predă în clasa I, cu o alocare de 2-3 ore pe săptămână și a II-a, a III-a, a IV-a, cu o alocare de 3-4 ore/ săptămână.

Construcția programei a pornit luând în calcul directivele și inițiativele europene și adaptând aceste prerogative la nevoilor specifice ale elevilor cu CES, în scopul promovării incluziunii lor sociale. Ideile vehiculate în următoarele documente au fost valorificate în prezenta programă:

- în Declarația Universală a Drepturilor Omului, alfabetizarea este un drept fundamental al omului, prezentat în art. 26, având strânsă legătură cu dreptul la educație, acesta fiind orientat către dezvoltarea deplină a personalității umane (26.2). Citirea și scrierea sunt abilități esențiale pentru supraviețuirea în societatea actuală, unde există o strânsă legătură între alfabetizare, sărăcie și excluziunea socială. Dezvoltarea abilității de a folosi limbajul scris, prin capacitățile de a scrie și de a citi, într-o manieră adecvată, în viața de zi cu zi, fac posibilă adaptarea funcțională la societatea actuală. <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>
- În Documentul de Reflecție privind Dimensiunea socială a Europei, e subliniat faptul că la nivelul întregii UE, există un consens tot mai mare asupra faptului că pentru crearea unor societăți puternice este necesar să se promoveze oportunități egale, astfel încât fiecare să poată debuta cu bine în viață, să depășească dificultățile și să își realizeze potențialul. Astfel Educația Specială intră în domeniile de acțiune care promovează: investirea în copii, pentru a li se asigura acestora cel mai bun start în viață; competențe și învățare pe tot parcursul vieții; asigurarea incluziunii active și combaterea discriminării, pentru ca toată lumea să poată trăi în demnitate. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-social-dimension-europe_en.pdf
- Key Competences for Lifelong Learning — a European Reference Framework, Recommendation of the European Parliament and the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC), (Recomandarea Parlamentului European vizând competențele cheie). Aici sunt definite competențele necesare în vederea dezvoltării personale și profesionale, a incluziunii sociale și a cetățeniei active. Statele membre au astfel obligația de a garanta că sistemul lor de educație este capabil să dezvolte aceste competențe pentru fiecare cetățean, indiferent de particularități. Competența de comunicare în limba maternă, conform cadrului de referință, este una dintre aceste competențe cheie care asigură învățarea pe parcursul întregii vieți și în jurul căreia se construiește prezenta

programă. <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/swd-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>

- The European Language Portfolio (Portofoliul european al limbilor) a stat la baza adaptării competențelor specifice. Aici se încearcă să se evidențieze elemente comune în progresia achiziției elevilor indiferent de limba pe care o vorbesc, indiferent de particularitățile de învățare ale elevului. Acest portofoliu se conturează în jurul a trei arii de interes: competențele necesare în comunicare, abilitățile și cunoștințele relaționate, precum și situațiile și domeniile de comunicare. Acestea au fost conturate în această programă, conform specificului elevilor cu cerințe educative speciale. <https://www.coe.int/en/web/language-policy/european-language-portfolio>
- Rezoluția ResAP(2007)3 "Achieving full participation through Universal Design" (adopted by the Committee of Ministers on 12 December 2007). Conceptul Design-ului Universal, transpus în educație, promovează focus-ul atenției pe un design individualizat, personalizat, urmând o abordare holistică cu scopul adaptării la nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități. Această programă s-a construit congruentă cu principiile acestui design, venind ca răspuns la nevoile și particularitățile elevilor cu cerințe educative speciale. Accesibilizând procesul educativ și conținutul la particularitățile elevilor, prin această programă se promovează integrarea activă a acestor elevi în viața societății. <https://www.coe.int/en/web/disability/home>

Programa este structurată având la bază competențele generale din care derivă competențele specifice precum și exemple de activități în măsură să surprindă ceea ce este esențial în activitatea de învățare. Activitățile de învățare sunt orientative, profesorului de psihopedagogie specială fiindu-i încurajată creativitatea, acordându-i-se libertatea de a alege activitățile de învățare care corespund cel mai bine potențialului copiilor. Prin urmare programa școlară include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare.

Competențele generale reprezintă achizițiile elevului pentru întreg ciclul primar.

Competențele specifice sunt derivate din competențele generale. Pentru realizarea acestora, în programă sunt propuse exemple de activități de învățare care valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate.

Conținuturile învățării se constituie din inventarul achizițiilor necesare elevului pentru dobândirea competențelor de bază. Astfel, ele sunt grupate pe următoarele domenii:

- Elemente de construcție a comunicării (orale/scrise)
- Comunicarea orală (ascultare, vorbire, interacțiune)
- Actul lexico-grafic

Profesorul de psihopedagogie specială va adapta conținutul învățării la posibilitățile reale ale fiecărui copil în parte, deci să practice învățarea diferențiată, individualizată.

Cunoscut fiind faptul că acești copii își însușesc mai greu și în timp mai îndelungat citit-scrisul, prezenta programă școlară are la bază următoarele considerente:

- Procesul de predare a citirii și scrierii la elevul cu deficiență mintală moderată se va realiza pe parcursul celor patru ani (I-IV), în legătură cu dezvoltarea integrată a

capacităților de receptare a mesajului oral, de exprimare orală și comunicare în mod independent;

- Competențele generale vor fi formate pe parcursul întregului ciclu primar;
- Competențele specifice urmăresc formarea și dezvoltarea competențelor generale;
- Activitățile de învățare propuse pentru formarea fiecărei competențe (sugestii de exerciții/activități) pot conduce la îndeplinirea/atingerea obiectivelor informative, formative pe care le are în vedere profesorul de psihopedagogie specială;
- Profesorul de psihopedagogie specială trebuie să adapteze conținutul învățării la posibilitățile reale de achiziție ale elevului, asigurând permanent o învățare diferențiată, individualizată, personalizată, oferind acestuia posibilitatea de reluare a unor conținuturi;
- Conținuturile învățării au fost grupate pe clasele I-II și III-IV, respectându-se principiul accesibilității.

Prezenta programă școlară se dorește a fi un instrument de lucru util profesorilor de psihopedagogie specială din învățământul special.

Competențe generale

- 1. Receptarea și exprimarea de mesaje orale în diferite contexte de comunicare**
- 2. Receptarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare**
- 3. Redactarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare**

CLASA I

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și exprimarea de mesaje orale în diferite contexte de comunicare

Clasa I
<p>1.1. Identificarea sensului unui mesaj simplu, în diferite contexte de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea auditivă a sunetelor (zgomote ale obiectelor familiare în cădere, onomatopee și sunete emise în context familiar); - imitarea sunetelor din natură: receptarea și reproducerea de onomatopee produse de diferite obiecte și/ sau animale (copilul va imita cum face câinele: ham-ham; pisica: miau; telefonul: țrr, ploaia: pic- pic; albina: zzz, etc.); - executarea unor comenzi/ instrucțiuni/ reguli de joc prezentate de adulți sau copii; - formularea unor răspunsuri / întrebări cu referire la mesajul ascultat; - rostirea unor mesaje orale de mică întindere, după/fără model; - desprinderea unor informații esențiale dintr-un mesaj ascultat; - reproducerea unor cuvinte sau expresii cu sprijin sau independent (fapte de viață, întâmplări); - redarea unui mesaj prin utilizarea altor modalități de exprimare (desen, mimă, pictură etc); - decodificarea mesajului încifrat în ghicitori; - audierea unor povestiri simple, ilustrate.
<p>1.2. Extragerea unor informații dintr-un mesaj simplu în contexte de comunicare cunoscute</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor/ personajului din poveștile sau textele audiate; - oferirea unor răspunsuri la întrebări de genul: „Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?”; - formularea unor întrebări și răspunsuri referitoare la conținutul unui mesaj/ text audiat; - identificarea enunțurilor adevărate/ false referitoare la textul audiat; - completarea orală a unor enunțuri cu elemente din textul audiat; - identificarea elementelor dintr-un text audiat care se regăsesc într-o ilustrație corespunzătoare textului; - sesizarea unor elemente omise din ilustrațiile corespunzătoare unor texte audiate; - stabilirea de asemănări/ deosebiri între personajele și/ sau întâmplările prezentate în povestirile audiate; - jocuri de tipul: „Recunoaște povestea și personajul”, „Ce s-ar fi întâmplat dacă..”, „Spune-mi despre....”, etc.
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de diferite unități lingvistice (sunet, silabă, cuvânt) receptate în diverse situații de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - focusarea atenției în situații de joc care conțin elemente surpriză; - jocuri de identificare a cuvintelor care încep/ se termină/ conțin un anumit sunet; - jocuri de tipul: „Telefonul fără fir”, „Deschide urechea bine”, „Fazan”, „Sunetul care se repetă”, „Nume cu silabă repetată”, „Completează silaba”, „Grupează după numărul de silabe” etc;

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - despărțirea orală a cuvintelor în silabe, cu intonații melodice și însoțite de mișcare; - analiza și sinteza fonetică a cuvintelor și silabelor; - despărțirea cuvintelor în silabe, numărarea silabelor unui cuvânt și reprezentarea lor prin simboluri/ semne/ jetoane/ gesturi/ bătaii din palme; - pronunțarea cuvintelor pe silabe în numărători sau jocuri; - stabilirea poziției unui sunet în silabă/ cuvânt; - stabilirea numărului de cuvinte din propoziție, a silabelor din cuvinte și a sunetelor din silabe; - enunțarea/ enumerarea de cuvinte care încep cu un sunet dat; - desfășurarea unor exerciții de integrare propozițională: completarea de propoziții lacunare și alcătuirea de propoziții simple pe bază de suport obiectual și/ sau imagistic/ cu cuvinte date.
<p>1.4. Formarea și exersarea vocabularului în situații de comunicare cunoscute</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea obiectelor din diverse medii: școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea, la bucătărie, etc.) și stradal (orașul meu, strada mea, cartierul meu); - jocuri de identificare obiectuală și/ sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: “fructe”, “legume”, “culori” etc.); - utilizarea corectă a cuvintelor în vorbire și înțelegerea sensului acestora în contextul dat; - sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea; - utilizarea în contexte diverse, a achizițiilor lexicale noi; - jocuri didactice de utilizare a categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără terminologie).

2. Receptarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa I
<p>2.1. Familiarizarea cu unitățile lingvistice (sunet, silabă, cuvânt, propoziție) în vederea însușirii actului lexical</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea corespondenței fonem-grafem; - identificarea și localizarea poziției acestora în silabe și cuvinte; - diferențierea sunetelor; - formarea cuvintelor din silabe (cuvinte lacunare); - despărțirea orală a cuvintelor în silabe (numai intuitiv, fără cunoașterea regulilor) și recompunerea lor; - alcătuirea de propoziții folosind cuvintele identificate anterior (reconstituirea propoziției); - separarea cuvintelor din propoziții; - acomodarea elevilor cu abecedarul/ cartea: <ul style="list-style-type: none"> a) observarea cărții (copertă, foaie, pagină etc.); b) direcții de orientare în pagină (de la stânga la dreapta, de sus în jos); c) identificarea spațiilor ocupate de ilustrații; d) folosirea cărții (cum se deschide, cum se întorc paginile, cum se păstrează etc); - exerciții joc pentru determinarea lateralității.

Clasa I

2.2. Identificarea semnificației unor simboluri care transmit mesaje

Activități de învățare:

- identificarea semnificației unor simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, H – spital, I – informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc.;
- sortarea unor semne, simboluri grafice identice;
- „citirea” simbolurilor pentru vreme și a calendarului naturii, a orarului și/ sau a jurnalului ilustrat;
- plasarea în spațiul clasei a unor jetoane sau afișe care transmit mesaje (reguli de conduită, aniversări ale copiilor, mesaje ale copiilor sau ale profesorului etc.);
- realizarea unor mesaje, utilizând simboluri din mediul apropiat;
- exerciții de completare a unor rebusuri în care definițiile sunt date prin desene/ simboluri.

2.3. Identificarea semnificației unor simboluri care transmit mesaje

Activități de învățare:

- identificarea semnificației unor simboluri întâlnite în situații cotidiene: M – metrou, H – spital, I – informații, intrare, ieșire, farmacie, trecere de pietoni, semafor etc.;
- sortarea unor semne, simboluri grafice identice;
- „citirea” simbolurilor pentru vreme și a calendarului naturii, a orarului și/ sau a jurnalului ilustrat ;
- plasarea în spațiul clasei a unor jetoane sau afișe care transmit mesaje (reguli de conduită, aniversări ale copiilor, mesaje ale copiilor sau ale profesorului etc.);
- realizarea unor mesaje, utilizând simboluri din mediul apropiat;
- exerciții de completare a unor rebusuri în care definițiile sunt date prin desene/ simboluri.

2.4. Formarea și exersarea deprinderilor de citire a literelor, silabelor, cuvintelor

Activități de învățare:

- citirea corectă a literelor mici și mari, de tipar și de mână;
- citirea pe silabe a cuvintelor, în vederea formării câmpului vizual de 1/2 silabe;
- jocuri de compunere/ descompunere și citire a cuvintelor monosilabice și bisilabice (trisilabice – în funcție de posibilitățile elevilor) cu ajutorul alfabetului decupat sau a altor materiale confecționate;
- separarea cuvintelor din propoziție;
- completarea cuvintelor lacunare de sub ilustrații cu litera, silaba, grupul de litere învățate în vederea citirii lor;
- realizarea unor exerciții variate de citire:
 - a) citire cu și fără model;
 - b) citirea coloanelor/ șirurilor de cuvinte din abecedar: despărțite în silabe sau integral;
 - c) citirea în lanț a cuvintelor;
 - d) citirea cuvintelor sau combinațiilor scrise pe tablă / planșe, sub formă de joc;
 - e) citirea selectivă (primul/ ultimul cuvânt, cuvântul care începe cu un anumit sunet) etc;
- citirea în ritm propriu, a cuvintelor, propozițiilor, a textului scurt, alcătuit cu cuvinte cunoscute din abecedar, sub îndrumarea și sprijinul profesorului (dacă se impune).

3. Redactarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa I
<p>3.1. Pregătirea elevilor pentru învățarea propriu-zisă a scrierii prin exerciții practice de dezvoltare a auzului fonematic și de pregătire a mâinii pentru scris Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - antrenarea musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculo-motorie și control motric) prin exerciții: de flexie- extensie a degetelor; de apucare, frământare, modelare a plastelinei, de pliere a hârtiei; de imitare cu degetul/ mâna/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică; - exersarea poziției corecte la scris; - prinderea și utilizarea corectă a instrumentelor de trasare/ de scris; mâzgălituri, cercuri, spirale, ghemulețe, zig- zaguri; - realizarea unor exerciții pictografice: divertisment grafic, exprimat în mâzgălituri în diverse direcții și planuri, forme executate cu creionul colorat și negru; - observarea literelor din plastic/ din alfabetarul magnetic sau tipărite în relief pe diferite suporturi; - observarea, intuirea și folosirea caietelor de desen, cu linii, cu pătrățele, tip I, pentru scriere.
<p>3.2. Însușirea actului grafic Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea elementelor pregrafice: punctul, linia verticală, orizontală, oblică; - scrierea elementelor grafice (după model) pe caietul tip respectând poziția corectă necesară în scriere, așezarea în pagină: linii (verticale, oblice, orizontale), bastoașul (stânga-dreapta, sus-jos, dublu), zala, ovalul, semiovalul (stânga-dreapta), cârligul, biciul (sus-jos), nodulețul și punctul; - consolidarea semnelor grafice în diverse sarcini de lucru: decorarea vazei, mănușa; - scrierea corectă a literelor de mână, mari și mici, învățate la ora de citire (a, m, u, o, i, p, t, c, f, s, e, l, ă); - asocierea: literă-fonem-grafem; - executarea conturului unor litere, silabe, cuvinte cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari; - scrierea literelor de mână, folosind diverse instrumente de scris (creion, carioca, stilou, pensulă, cretă) pe variate suporturi (foaie velină, foaie liniată, tablă etc.); - scrierea literelor, silabelor (deschise, închise) și a cuvintelor monosilabice bisilabice simple menținând distanța dintre elementele grafice, dintre litere și dintre cuvinte; - exerciții joc/ jocuri didactice pentru: <ol style="list-style-type: none"> a) identificarea literelor; b) alcătuirea de silabe; c) completarea unor cuvinte lacunare; d) despărțirea cuvintelor în silabe; - trasarea în fir continuu a literelor de mână.
<p>3.3. Exersarea scrierii corecte, lizibile, conștiente a silabelor, cuvintelor și a propozițiilor simple Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - copierea unor litere, silabe, cuvinte mono-, bi-, polisilabice și de propoziții simple (3-5 cuvinte); - transcrierea unor litere, silabe, cuvinte mono/ bisilabice, polisilabice și de propoziții simple (3-5 cuvinte);

Clasa I
<ul style="list-style-type: none"> - dictări variate pe bază de explicații prealabile; dictare fără ajutor dat elevilor (dictare de control); dictare sprijinită pe material intuitiv; dictare selectivă (se dictează câte o propoziție și se cere elevilor să scrie numai anumite cuvinte); - exemplificări de cuvinte cu o literă/silabă dată; - completarea de cuvinte lacunare; - ordonarea cuvintelor în propoziție; - despărțirea cuvintelor în silabe oral și scris (după posibilitățile elevului); - separarea cuvintelor din propoziții.
<p>3.4. Înșușirea normelor ortografice și a semnelor de punctuație elementare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea ortografică a silabelor, a cuvintelor și a propozițiilor prin încadrarea corectă în spațiu și în pagină; - identificarea, în text, a semnelor de punctuație: punctul, virgula, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării; - scrierea semnelor de punctuație elementare: punctul, virgula, semnul întrebării, semnul exclamării, linia de dialog; - plasarea corectă a semnelor de punctuație într-un text; - scrierea cu majusculă la începutul propoziției, a titlului, a substantivelor proprii (fără terminologie).

CLASA a II-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și exprimarea de mesaje orale în diferite contexte de comunicare

Clasa a II-a
<p>1.1. Identificarea sensului unui mesaj simplu, în contexte de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferențierea auditivă a sunetelor (sunete emise în context familiar); - executarea unor comenzi/ instrucțiuni/ reguli de joc prezentate de adulți sau copii; - formularea unor răspunsuri/ întrebări cu referire la mesajul ascultat; - rostirea unor mesaje orale de mică întindere, după/fără model; - desprinderea unor informații esențiale dintr-un mesaj ascultat; - reproducerea unor cuvinte sau expresii cu sprijin sau independent (fapte de viață, întâmplări); - redarea unui mesaj prin utilizarea altor modalități de exprimare (desen, mimă, etc); - decodificarea mesajului încifrat în ghicitori; - audierea unor povestiri simple, ilustrate.
<p>1.2. Extragerea unor informații dintr-un mesaj simplu în contexte de comunicare specifice</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea personajelor/ personajului din poveștile sau textele audiate; - oferirea unor răspunsuri la întrebări de genul: „Cine? Ce? Când? Unde? Cum? De ce?”; - formularea unor întrebări și răspunsuri referitoare la conținutul unui mesaj/ text audiat;

Clasa a II-a

- identificarea enunțurilor adevărate/ false referitoare la textul audiat;
- completarea orală a unor enunțuri cu elemente din textul audiat;
- identificarea elementelor dintr-un text audiat care se regăsesc într-o ilustrație corespunzătoare textului;
- sesizarea unor elemente omise din ilustrațiile corespunzătoare unor texte audiate;
- stabilirea de asemănări/ deosebiri între personajele și/ sau întâmplările prezentate în povestirile audiate;
- jocuri de tipul: „Recunoaște povestea și personajul”, „Ce s-ar fi întâmplat dacă..” etc.

1.3. Manifestarea curiozității față de diferite unități lingvistice (sunet, silabă, cuvânt) receptate în diverse situații de comunicare

Activități de învățare:

- focusarea atenției în situații de joc care conțin elemente surpriză;
- jocuri de identificare a cuvintelor care încep/ se termină/ conțin un anumit sunet;
- jocuri de tipul: „Telefonul fără fir”, „Fazan”, „Sunetul care se repetă”, „Nume cu silabă repetată”, „Completează silaba”, „Grupează după numărul de silabe” etc;
- despărțirea orală a cuvintelor în silabe, cu intonații melodice și însoțite de mișcare;
- analiza și sinteza fonetică a cuvintelor și silabelor;
- despărțirea cuvintelor în silabe, numărarea silabelor unui cuvânt și reprezentarea lor prin simboluri/ semne/ jetoane/ gesturi/ bătăi din palme;
- rostirea cuvintelor pe silabe în numărători sau jocuri;
- stabilirea poziției unui sunet în silabă/ cuvânt;
- stabilirea numărului de cuvinte din propoziție, a silabelor din cuvinte și a sunetelor din silabe;
- anunțarea/numerarea de cuvinte care încep cu un sunet dat;
- desfășurarea unor exerciții de integrare propozițională: completarea de propoziții lacunare și alcătuirea de propoziții simple pe bază de suport obiectual și/sau imagistic/cu cuvinte date.

1.4. Formarea și exersarea vocabularului în situații specifice de comunicare

Activități de învățare:

- identificarea și denumirea obiectelor din diverse medii: școlar (școala noastră, clasa noastră, rechizite școlare), mediului familial (casa noastră, camera mea etc.) și stradal (strada mea, cartierul meu);
- Utilizarea unor exerciții-joc de identificare obiectuală și/ sau imagistică și de denumire corespunzătoare (noțiuni integratoare/ vocabular tematic: „fructe”, „legume”, „culori” etc.);
- jocuri de utilizare corectă a cuvintelor în vorbire și de înțelegere a sensului acestora în contextul dat;
- exerciții pentru sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea;
- utilizarea în contexte diverse, a achizițiilor lexicale noi;
- jocuri didactice de utilizare a categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără terminologie).

2. Receptarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa a II-a
<p>2.1. Familiarizarea cu unitățile lingvistice (sunet, silabă, cuvânt, propoziție) în vederea însușirii actului lexical</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea corespondenței fonem-grafem; - identificarea și localizarea poziției acestora în silabe și cuvinte; - diferențierea sunetelor; - formarea cuvintelor din silabe (cuvinte lacunare); - despărțirea orală a cuvintelor în silabe (numai intuitiv, fără cunoașterea regulilor) și recompunerea lor; - alcătuirea de propoziții folosind cuvintele identificate anterior (reconstituirea propoziției); - separarea cuvintelor din propoziții.
<p>2.2. Identificarea semnificației mesajului dintr-un cuvânt, text scurt</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea orală a mesajului/ învățăturii desprinse dintr-un text citit; - discutarea textelor scurte, frază cu frază, relevând nume, cuvinte familiare și expresii elementare; - formularea unor întrebări și răspunsuri pe baza textului citit; - identificarea și analizarea ilustrațiilor care însoțesc textul citit; - redarea prin cuvinte proprii, cu sprijin, a unui fragment dintr-un text citit; - formularea unor răspunsuri la întrebări, în legătură cu un scurt text citit; - aranjarea propozițiilor după ordinea cronologică de desfășurare a evenimentelor din mesajul audiat/ citit; - emiterea unor predicții asupra firului narativ al textului citit; - desprinderea moralei din textul citit/ audiat; - schimbarea finalului; - identificarea unor informații previzibile în diverse materiale.
<p>2.3. Formarea și exersarea deprinderilor de citire a literelor, silabelor, cuvintelor, propozițiilor, texte scurte</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - citirea corectă a literelor mici și mari, de tipar și de mână; - citirea pe silabe a cuvintelor, în vederea formării câmpului vizual de 1/2 silabe; - jocuri de compunere/ descompunere și citire a cuvintelor monosilabice și bisilabice (trisilabice – în funcție de posibilitățile elevilor) cu ajutorul alfabetului decupat sau a altor materiale confecționate de profesor; - separarea cuvintelor din propoziție; - completarea cuvintelor lacunare de sub ilustrații cu litera, silaba sau grupul de litere învățate în vederea citirii lor; - realizarea unor exerciții variate de citire: <ol style="list-style-type: none"> a) citire cu și fără model; b) citirea coloanelor/ șirurilor de cuvinte din abecedar: despărțite în silabe sau integral; c) citirea în lanț a cuvintelor; d) citirea cuvintelor sau combinațiilor scrise pe tablă / planșe, sub formă de joc; e) citirea selectivă (primul / ultimul cuvânt, cuvântul care începe cu un anumit sunet) etc; - citirea în ritm propriu, a cuvintelor, propozițiilor, textului scurt, alcătuit cu cuvinte cunoscute din abecedar, sub îndrumarea și sprijinul profesorului (dacă se impune);

Clasa a II-a

- citirea unui text și citirea pe roluri;
- desprinderea ideilor principale dintr-un text;
- redarea în cuvinte proprii a conținutului textului citit.

3. Redactarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare**Clasa a II-a****3.1. Consolidarea deprinderilor de învățare a scrierii propriu-zise prin exerciții practice de dezvoltare a auzului fonematic și de pregătire a mâinii pentru scris**

Activități de învățare:

- antrenarea musculaturii fine a mâinilor/ degetelor (finețe, precizie, coordonare oculomotorie și control motric) prin exerciții de: flexie - extensie a degetelor; de apucare, frământare, modelare a plastelini, de pliere a hârtiei; de imitare cu degetul/ mâna/ creionul a pozițiilor orizontală, verticală, oblică;
- exersarea poziției corecte la scris;
- prinderea și utilizarea corectă a instrumentelor de trasare/ de scris: mângălituri, cercuri, spirale, ghemulețe, zig- zaguri;
- realizarea unor exerciții pictografice: divertisment grafic, exprimat în mângălituri în diverse direcții și planuri, forme executate cu creionul colorat și negru;
- observarea literelor din plastic/ din alfabetarul magnetic sau tipărite în relief pe diferite suporturi;
- observarea, intuirea și folosirea caietelor de desen, cu linii, cu pătrățele, tip I, pentru scriere;
- autocorectarea literelor, silabelor, cuvintelor scrise, prin compararea cu un model.

3.2. Însușirea actului grafic

Activități de învățare:

- scrierea corectă a literelor de mână, mari și mici, învățate la ora de citire (n, ș, b, v, z, â, î, d, r, j, ț, g, h, x, k, ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi);
- asocierea: literă-fonem-grafem;
- executarea conturului unor litere, silabe, cuvinte cu degetul pe blatul mesei, în aer, pe spatele colegului, pe hârtie, cu pensula și acuarela, cu creta pe tablă, cu markerul pe coli mari;
- scrierea literelor de mână, folosind diverse instrumente de scris (creion, carioca, stilou, pensulă, cretă) pe variate suporturi (foaie velină, foaie liniată, tablă etc.);
- scrierea literelor, silabelor (deschise, închise) și a cuvintelor monosilabice bisilabice simple menținând distanța dintre elementele grafice, dintre litere și dintre cuvinte;
- exerciții – joc/ jocuri didactice pentru:
 - a) identificarea literelor;
 - b) alcătuirea de silabe;
 - c) completarea unor cuvinte lacunare;
 - d) despărțirea cuvintelor în silabe;
- trasarea în fir continuu a literelor de mână.

3.3. Exersarea scrierii corecte, lizibile, conștiente a silabelor, cuvintelor, a propozițiilor simple și a textelor scurte

Activități de învățare:

- copierea unor litere, silabe, cuvinte monosilabice, bisilabice, polisilabice și de propoziții simple (3-5 cuvinte);
- exemplificări în scris de cuvinte cu o literă/silabă dată;
- completarea de cuvinte lacunare;

Clasa a II-a
<ul style="list-style-type: none"> - ordonarea cuvintelor în propoziție; - despărțirea cuvintelor în silabe oral și scris (după posibilitățile elevului); - separarea cuvintelor din propoziții; - copieri și transcrieri de litere, silabe, cuvinte, propoziții; - copierea unor texte scurte, exersând încadrarea în spațiul paginii, respectarea proporției între litere și a spațiului între cuvinte; - transcrierea unor litere, silabe, cuvinte monosilabice, bisilabice, polisilabice și de propoziții simple/ dezvoltate și fraze dintr-un scurt text pe teme cunoscute; - scrierea după dictare: pe bază de explicații prealabile; dictare fără ajutor dat elevilor (dictare de control); dictare sprijinită pe material intuitiv; dictare selectivă (se dictează câte o propoziție și se cere elevilor să scrie numai anumite cuvinte), autodictare; - scrierea unor propoziții/ a unui text scurt pe foaie tip II, dictando, velină, respectând încadrarea în pagina de caiet (tip II, dictando sau cu foaie velină), aprecierea spațiilor dintre litere și cuvinte.
<p>3.4. Exersarea normelor ortografice și a semnelor de punctuație elementare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea ortografică a silabelor, a cuvintelor și a propozițiilor prin încadrarea corectă în spațiu și în pagină; - identificarea, în text, a semnelor de punctuație: punctul, virgula, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării; - plasarea corectă a semnelor de punctuație într-un text; - scrierea cu majusculă la începutul propoziției, a titlului, a substantivelor proprii (fără terminologie).
<p>3.5. Redactarea unor mesaje simple în contexte accesibile de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unor bilete de mulțumire, de informare, de solicitare, cu respectarea regulilor de scriere; - confecționarea unor felicitări cu diverse ocazii (Sărbătorile de Crăciun, de Paște, 8 Martie) și scrierea mesajelor corespunzătoare folosind diverse instrumente (stilou, creioane cerate, carioca, marker etc.); - confecționarea unor fișe, etichete, afișe, materiale necesare în activitatea zilnică; - marcarea cu elemente grafice a unor mesaje și anunțuri importante; - compunerea unor texte scurte (3-7 enunțuri) pe teme din sfera de interes a copiilor, cu ajutorul unor imagini sau întrebări; - realizarea unor planșe/ etichete/ postere/ afișe pe teme familiare, după modele date; - realizarea unor lucrări de tip proiect, cu sprijin din partea cadrului didactic.

CLASA a III-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea și exprimarea de mesaje orale în diferite contexte de comunicare

Clasa a III-a
<p>1.1. Identificarea sensului unui mesaj în diferite contexte de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - receptarea unor mesaje orale (vizând comportamentul de ascultător activ); - aprecierea ca adevărate sau false a unor enunțuri scurte care testează înțelegerea

Clasa a III-a
<p>textului audiat;</p> <ul style="list-style-type: none"> - desprinderea unor informații esențiale dintr-un mesaj ascultat; - decodificarea mesajului încifrat în proverbe, zicători, ghicitori; - redarea esenței textului audiat prin oferirea de răspunsuri la întrebarea: „Despre ce este vorba...în acest fragment de poveste?”; - reproducerea unor comunicări orale cu sprijin sau independent (fapte de viață, întâmplări); - audierea unor povești sau a unei descrieri și manifestarea reacțiilor corespunzătoare.
<p>1.2. Extragerea unor informații distincte dintr-un mesaj în contexte de comunicare specifice</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asocierea cuvânt-imagie, cuvânt-expresii noi, propoziții și înțelegerea sensului acestora în contextul dat; - realizarea unor exercitii de utilizare, în contexte diverse a achizițiilor lexicale noi; - completarea orală a unor enunțuri; - utilizarea, prin exersare, a categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără terminologie în jocuri de identificare și completare (ex. Adevărat sau fals); - realizarea unor exercitii de integrare propozițională, completare propoziții lacunare; - identificarea unor obiecte din mediul ambiant; - deducerea semnificației unor cuvinte, expresii noi în contexte variate; - identificarea sensului unor cuvinte și semnificația mesajului pe baza unor indicii; - extragerea ideilor principale dintr-un mesaj audiat (text scurt, poveste, poezie); - extragerea ideilor principale din: texte istorice, texte non literare, povești cu tâlc, povești sociale; - dezvoltarea ideii principale dintr-un mesaj.
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de mesaje emise în situații de comunicare variate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea în jocuri de: identificare a numărului de silabe, a sunetelor inițiale/ mediane/ finale, a frecvenței apariției sunetelor într-un cuvânt; grupare a cuvintelor în funcție de sunetele inițiale/ mediane/ finale; - focusarea atenției, în scopul identificării răspunsului, în situații de joc care conțin elemente surpriză (ghicitori, schimbări de tonalitate, etc); - Identificarea și/ sau interpretarea unor roluri/ personaje cu elemente surpriză (ghicitori, schimbări de tonalitate, personaje, de curs al unei acțiuni, etc); - realizarea unor activități de mimă/ pantomimă cu scopul înțelegerii sensului cuvântului și/ sau semnificației mesajului; - redarea prin mimă/ pantomimă a unor acțiuni, persoane (Spune ce fac eu!, Fă la fel ca mine!, Cine e..? etc).
<p>1.4. Formarea vocabularului și adaptarea acestuia la contexte de comunicare specifice</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea obiectelor din diverse medii noi (ex: la piață, la cumpărături, la bibliotecă, în parc); - identificarea unor noțiuni din contexte variate și înțelegerea semnificației în funcție de context (expresii, locuțiuni, cuvinte compuse - fără terminologie); - identificarea funcțiilor, claselor, categoriilor pentru noțiuni noi; - sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea;

Clasa a III-a

- receptarea și înțelegerea categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără terminologie);
- identificarea unor expresii și locuțiuni uzuale.

2. Receptarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare**Clasa a III-a****2.1. Exersarea unităților lingvistice (literă, silabă, propoziție) în vederea însușirii actului lexical**

Activități de învățare:

- utilizarea termenilor de „propoziție”, „cuvânt”, „silabă”, „sunet/fonem”, „literă/grafem”;
- localizarea literelor, silabelor în texte scrise;
- asocierea imaginilor cu poziția sunetului/literei inițiale/mediane/finale;
- asocierea cuvintelor cu imagini;
- diferențierea literelor asemănătoare/ similare din punct de vedere optic (p/b, q/p, b/d, m/n);
- completarea cuvintelor lacunare pornind de la silabe date;
- formarea cuvintelor din silabe;
- despărțirea cuvintelor în silabe;
- separarea cuvintelor în propoziție cu utilizarea terminologiei specifice: primul, ultimul, la mijloc, al doilea etc;
- completarea propoziției cu cuvinte lacunare;
- organizarea unor propoziții din cuvinte date;
- formularea unor propoziții simple și dezvoltate pe baza unor imagini;
- dezvoltarea propozițiilor simple în propoziții dezvoltate.

2.2. Identificarea semnificației mesajului dintr-un cuvânt, text

Activități de învățare:

- formularea orală a mesajului/ învățăturii desprinse dintr-un text citit;
- discutarea textelor scurte, frază cu frază, relevând nume, cuvinte familiare și expresii elementare;
- formularea unor întrebări și răspunsuri pe baza textului citit;
- identificarea și analizarea ilustrațiilor care însoțesc textul citit;
- redarea prin cuvinte proprii, cu sprijin, a unui fragment dintr-un text citit;
- formularea unor răspunsuri la întrebări, în legătură cu un scurt text citit;
- aranjarea propozițiilor după ordinea cronologică de desfășurare a evenimentelor din mesajul audiat/ citit;
- rearanjarea cuvintelor dintr-o propoziție simplă, dezvoltată;
- emiterea unor predicții asupra firului narativ al textului citit;
- schimbarea finalului unor texte citite;
- identificarea unor informații previzibile în diverse materiale;
- extragerea ideilor principale din textul citit;
- dezvoltarea unei idei principale dintr-un text citit.

2.3. Formarea deprinderilor de citire în ritm propriu (silabe, cuvinte, propoziții, texte)

Activități de învățare:

- diferențierea literelor asemănătoare/ similare din punct de vedere fonetic;
- diferențierea literelor mici și mari, de tipar și de mână;
- citirea pe silabe a cuvintelor, în vederea extinderii câmpului vizual de 3/4 silabe;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - compunerea/ descompunerea și citirea cuvintelor monosilabice, bisilabice și trisilabice – în funcție de posibilitățile elevilor) cu ajutorul alfabetului decupat sau a altor materiale confecționate de profesor; - completarea cuvintelor lacunare cu silaba sau grupul de litere învățate în vederea citirii lor; - exersarea citirii prin alternarea unor metode variate: citirea asistată de profesor, citirea în cor/în perechi, citirea în lanț, citirea selectivă, citirea în șoaptă/în gând, citirea pe roluri; - exersarea citirii prin îndeplinirea unor sarcini variate: <ul style="list-style-type: none"> a) descoperirea unui cuvânt intrus „Caută cuvântul care nu se potrivește!”; b) descoperirea unor greșeli inserate în texte, inversiuni de litere, silabe, cuvinte scrise greșit cu literă mică/mare „Profesorul trazănit”; c) citirea de semnalare a greșelilor (un elev citește iar ceilalți semnalează când greșește „Stop, ai greșit! Repetă!”; - redarea în cuvinte proprii a textului citit; - desprinderea ideilor principale dintr-un text citit.
<p>2.4. Manifestarea interesului pentru carte și lectură</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea și stabilirea unor asemănări și diferențe între suporturi de lectură variate (ex. carte de colorat, carte de povești cu ilustrații, carte care conține doar text); - identificarea elementelor specifice textului (titlu, alineat, fragment); - orientarea în pagină pe baza indicațiilor date (ex. citește litera din dreapta sus; citește prima coloană; citește primul/ultimul alineat din text; etc.); - completarea unui jurnal de lectură al clasei care conține fișe de lectură ale textelor/poveștilor citite; - lecturarea unor publicații (reviste pentru copii, ziare, reviste cu benzi desenate); - realizarea unor minicărți/broșuri pe teme de interes comun sau personal; - realizarea unei colecții de povești individuală sau comună (album cu desene realizate de elevi în urma citirii textelor).

3. Redactarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa a III-a
<p>3.1. Exersarea deprinderilor de scriere, prin așezare corectă în pagină și pe spații grafice (titlu, alineat, spații libere, distanța între cuvinte)</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea poziției corecte și comode în bancă pentru scris; - exerciții de antrenare/stimulare a motricității fine a mâinilor/degetelor pentru dezvoltarea fineței și preciziei mișcărilor grafice; - orientarea în pagină: sus/jos, stânga/dreapta; - identificarea corectă a elementelor componente ale cărții: copertă, foaie de titlu, pagină, text, ilustrații, direcții de orientare în pagină, cuprinsul unei cărți; - încadrarea în spațiul paginii cu respectarea proporției între litere și a spațiului dintre cuvinte; - scrierea corectă a unor cuvinte, propoziții, texte pe foaie Tip I, Tip II, dictando, respectând încadrarea în pagină în funcție de tipul de liniatură; - păstrarea distanței dintre cuvinte în activități de copiere, transcriere, dictare a unor cuvinte, propoziții simple; - respectarea așezării în pagină a unor poezii în activități de copiere și transcriere;

Clasa a III-a
<ul style="list-style-type: none"> - organizarea corectă, în spațiul paginii a unor texte cu titlu și alineat în activități de copiere, transcriere și dictare; - completare de rebusuri simple cu suport imagistic.
<p>3.2. Însușirea și consolidarea actului grafic</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redarea grafică a grupurilor de litere: ce- ci- ge- gi- che- chi- ghe- ghi; - realizarea corespondenței fonem - grup de litere - grup de grafeme; - scrierea grupurilor de litere, silabe și cuvinte mono, bisilabice și/ sau polisilabice; - trasarea în fir continuu a cuvintelor monosilabice bisilabice, polisilabice; - completare de cuvinte lacunare, pe bază de suport imagistic; - despărțirea cuvintelor în silabe; - formarea și scrierea unor cuvinte din silabe date; - realizarea unor exerciții de copiere și transcriere a cuvintelor, a propozițiilor, a textelor și a poeziilor; - scrierea după dictare și autodictare a cuvintelor, a propozițiilor, a textelor și a poeziilor; - exerciții-joc de integrare propozițională și de scriere corectă: <ul style="list-style-type: none"> a) completare de propoziții lacunare; b) alcătuire de propoziții după suport imagistic/cuvinte date; c) transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers; d) ordonarea cuvintelor în propoziții.
<p>3.3. Exersarea scrierii corecte, lizibile și conștiente a silabelor, cuvintelor, propozițiilor simple și dezvoltate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea corectă a literelor de mână, mari și mici precum și a grupurilor de litere învățate la ora de citire; - copierea și transcrierea de litere, silabe, cuvinte, propoziții; - alcătuire de silabe; - scrierea unor cuvinte obținute prin completarea sau combinarea unor silabe; - scrierea după dictare a cuvintelor cunoscute și a propozițiilor simple și dezvoltate: pe bază de explicații prealabile; dictare fără ajutor dat elevilor (dictare de control); dictare sprijinită pe material intuitiv; dictare selectivă (se dictează câte o propoziție și se cere elevilor să scrie numai anumite cuvinte), autodictare; - delimitarea cuvintelor "sudate"; - despărțirea cuvintelor în silabe; - completarea de propoziții lacunare; - alcătuire de propoziții după suport imagistic/cuvinte date; - transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers; - ordonarea cuvintelor în propoziții simple și dezvoltate.
<p>3.4. Aplicarea în scris a normelor ortografice și de punctuație la nivel de propoziții simple și dezvoltate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor exerciții de copiere, transcriere de propoziții enunțiative, interogative și exclamative; - scrierea cu majusculă la începutul propoziției, a titlului, a substantivelor proprii; - utilizarea corectă, în exerciții de copiere, transcriere, dictare, a semnelor de punctuație – punct, virgulă, două puncte, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării; - scrierea corectă a numeralului (fără terminologie); - exerciții de scriere corectă a pronumelor personale și de politețe (fără terminologie); - plasarea corectă a semnelor de punctuație într-un text.

Clasa a III-a**3.5. Redactarea unor mesaje în contexte specifice de comunicare**

Activități de învățare:

- alcătuirea și scrierea unor enunțuri scurte având suport vizual;
- scrierea unor bilete de mulțumire, de informare, de solicitare, cu respectarea regulilor de scriere;
- redactarea unor etichete, afișe, materiale necesare în activitatea zilnică;
- marcarea cu elemente grafice a unor mesaje și anunțuri importante;
- personalizarea unor modele predefinite de invitații, felicitări, scrisori;
- antrenarea în jocuri care solicită schimbul unor mesaje scrise;
- compunerea unor texte pe teme specifice, familiare și din activitatea zilnică (cu/fără suport vizual sau prin întrebări);
- completarea unui jurnal de lectură care conține fișe de lectură ale textelor/ poveștilor citite;
- realizarea unor minicărți/broșuri pe teme de interes comun sau personal;
- realizarea unei colecții de povești individuală sau comună (album cu desene, texte realizate de elevi în urma citirii textelor);
- realizarea unor lucrări scrise de tip proiect pe baza unei scheme/schițe.

CLASA a IV-a**Competențe specifice și exemple de activități de învățare****1. Receptarea și exprimarea de mesaje orale în diferite contexte de comunicare****Clasa a IV-a****1.1. Identificarea sensului unui mesaj în diferite contexte de comunicare variate**

Activități de învățare:

- receptarea unor mesaje orale (vizând comportamentul de ascultător activ, implicat în dialog);
- receptarea unor mesaje emise independent, din fapte, întâmplări prin înțelegerea contextului;
- selectarea unui titlu potrivit textului audiat, a unor enunțuri simple care exprimă mesajul acestuia dintr-o pereche de enunțuri date;
- desprinderea unor informații esențiale dintr-un mesaj ascultat;
- decodificarea mesajului încifrat în fabule, povești cu tâlc;
- repovestire a unor secvențe preferate dintr-un text audiat;
- ilustrarea printr-o imagine sau serii de imagini a mesajului transmis de un text audiat.

1.2. Extragerea unor informații distincte dintr-un mesaj în contexte de comunicare variate

Activități de învățare:

- asocierea cuvânt- imagine, cuvânt- expresii noi și utilizarea corectă a acestora în comunicare prin înțelegerea sensului acestora în contextul dat;
- sesizarea schimbării semnificației unor cuvinte în funcție de contextul în care apar acestea;
- realizarea unor exerciții de integrare propozițională, completare propoziții lacunare;
- utilizarea, prin exersare, a categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime (fără

Clasa a IV-a
<p>terminologie în jocuri de identificare și completare (ex: Adevărat sau fals);</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea cuvintelor care arată acțiuni (verbe), care se pot număra (substantive), care arată însușiri (adjective); - transformarea unor enunțuri în interogații, exclamații; - deducerea semnificației unor expresii, mesaje în contexte variate; - identificarea sensului unor cuvinte și semnificația mesajului pe baza unor indicii; - sintetizarea ideilor principale dintr-un mesaj audiat; - extragerea ideilor principale din: texte istorice, texte non literare, povești cu tâlc, povești sociale; - dezvoltarea ideii principale dintr-un mesaj.
<p>1.3. Manifestarea curiozității față de mesajele emise în situații de comunicare variate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - implicarea în jocuri de rol cu replici date, care vizează formarea comportamentului de ascultător activ; - focusarea atenției în situații de joc care conțin elemente surpriză (schimbări de tonalitate, apariția unor personaje neașteptate, schimbarea cursului acțiunii, etc); - realizarea unor activități de mimă/pantomimă cu scopul înțelegerii sensului cuvântului și/sau semnificației mesajului „Spune ce fac eu!”, „Fă la fel ca mine!”, „Mă gândesc la un obiect/ cuvânt care....”, etc); - identificarea vorbitorului și a mesajului transmis în activități de ascultare a unor secvențe dialogate; - realizarea unor dramatizări cu scopul înțelegerii mesajului transmis.
<p>1.4. Formarea vocabularului și adaptarea acestuia la contexte de comunicare variate</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea și denumirea obiectelor din medii variate (ex: la piață, la cumpărături, la bibliotecă, în parc, la poștă, la gară, etc.) - operarea cu noțiunile asimilate prin raportarea la funcție, clasă, categorie; - înțelegerea semnificațiilor expresiilor, locuțiunilor în funcție de contextul în care apar acestea; - receptarea și înțelegerea categoriilor semantice: antonime, sinonime, omonime, paronime, omografe (fără terminologie); - manifestarea unei atitudini și a unui comportament verbal, nonverbal, potrivit contextului.

2. Receptarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa a IV-a
<p>2.1. Operarea cu unitățile lingvistice (sunet, silabă, cuvânt, propoziție) în vederea însușirii actului lexical</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utilizarea termenilor „propoziție”, „cuvânt”, „silabă”, „sunet/ fonem”, „literă/ grafem”, în cadrul exercițiilor; - delimitarea cuvintelor în propoziție; - despărțirea cuvintelor în silabe, localizarea sunetului în cuvânt; - identificarea și diferențierea sunetelor în cuvinte: consoane/vocale; - completarea cuvintelor lacunare pornind de la silabe date;

Clasa a IV-a

- separarea cuvintelor în propoziție cu utilizarea terminologiei specifice: primul, ultimul, la mijloc, al doilea etc.;
- exerciții de schimbare a sensului unui cuvânt prin schimbarea unei silabe/ a unui sunet;
- separarea cuvintelor în propoziție;
- completarea propoziției cu cuvinte lacunare;
- organizarea unor propoziții din cuvinte date;
- formularea unor propoziții simple și/sau dezvoltate pe baza unor imagini;
- dezvoltarea propozițiilor simple în propoziții dezvoltate.

2.2. Identificarea semnificației din enunțuri, texte diverse

Activități de învățare:

- formularea orală a mesajului/ învățăturii desprinse dintr-un text citit;
- discutarea textelor scurte, frază cu frază, relevând nume, cuvinte familiare și expresii elementare;
- formularea unor întrebări și răspunsuri pe baza textului citit;
- identificarea și analizarea ilustrațiilor care însoțesc textul citit;
- redarea prin cuvinte proprii, a unui fragment dintr-un text citit;
- formularea unor răspunsuri la întrebări, în legătură cu un scurt text citit;
- aranjarea propozițiilor după ordinea cronologică de desfășurare a evenimentelor din mesajul audiat/citit;
- rearanjarea cuvintelor dintr-o propoziție simplă, dezvoltată;
- emiterea unor predicții asupra firului narativ al textului citit;
- schimbarea finalului unor texte citite;
- identificarea unor informații previzibile din texte pe baza unor materiale diverse;
- identificarea unor elemente specifice din textul citit, pe baza unor fișe/scheme de lectură pentru: titlu, personaje, caracteristici ale personajelor, acțiuni, final;
- dezvoltarea unei idei principale dintr-un text citit;
- sintetizarea ideilor principale din textul citit.

2.3. Formarea deprinderilor de citire corectă, în ritm propriu (cuvinte, propoziții, texte)

Activități de învățare:

- diferențierea literelor asemănătoare/ similare din punct de vedere fonetic;
- exersarea citirii în vederea extinderii câmpului vizual global de un cuvânt/ mai multe cuvinte;
- orientarea în pagină pe baza indicațiilor date (ex: citește litera din dreapta sus! citește prima coloană!, citește primul/ ultimul alineat din text! etc.);
- compunerea/ descompunerea și citirea cuvintelor mono și polisilabice – în funcție de posibilitățile elevilor, cu ajutorul materialelor confecționate de profesor;
- completarea cuvintelor lacunare cu silaba sau grupul de litere învățate în vederea citirii lor;
- exersarea citirii prin alternarea unor metode variate: citirea împreună cu profesorul, citirea în cor/ în perechi, citirea ecou, citirea stafetă, citirea selectivă, citirea în lanț, citirea în șoaptă, citirea pe roluri;
- exersarea citirii prin îndeplinirea unor sarcini variate:
- descoperirea unei expresii sau propoziții care este intrusă în text „Caută expresia/propoziția care nu se potrivește!"; descoperirea unor greșeli inserate în texte „Vânătorul de greseli", corectarea citirii colegilor de clasă „Copilul devine profesor" (un elev citește până greșește, iar apoi citește alt elev);
- asocierea unor sunete cu literele potrivite „Buchetele de sunete!" (se scrie pe tablă un cuvânt, iar elevii caută în text cuvintele care încep cu fiecare literă din cuvântul respectiv);

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - citirea cu intonație; - identificarea elementelor specifice textului (titlu, alineat, fragment);
<p>2.4. Manifestarea interesului pentru carte și lectură</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea și stabilirea unor asemănări și diferențe între suporturi de lectură variate (ex: carte de colorat, carte de povești cu ilustrații, carte care conține doar text); - completarea unui jurnal de lectură al clasei care conține fișe de lectură ale textelor/poveștilor citite; - lecturarea unor publicații (reviste pentru copii, ziare, reviste cu benzi desenate); - redarea în cuvinte proprii a conținutului textului citit. - lecturarea unor texte cu caracter istoric; - realizarea unor cărți pe teme de interes comun sau personal; - realizarea unei colecții de povești individuală sau comună.

3. Redactarea de mesaje scrise în diferite contexte de comunicare

Clasa a IV-a
<p>3.1. Consolidarea deprinderilor de scriere, prin așezare corectă în pagină și pe spații grafice</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adoptarea poziției corecte și comode în bancă pentru scris; - exerciții de antrenare- stimulare a motricității fine a mâinilor/degetelor pentru dezvoltarea fineței și preciziei mișcărilor grafice; - utilizarea corectă a caietului tip dictando, caiet special, respectând încadrarea în pagină, și utilizarea corectă a instrumentelor de scris (ex: stilou - prinderea corectă a acestuia); - identificarea corectă a elementelor componente ale cărții: copertă, foaie, pagină, text, ilustrații, direcții de orientare în pagină, cuprinsul unei cărți; - păstrarea distanței dintre cuvinte în activități de copiere, transcriere, dictare a unor cuvinte, propoziții simple; - completarea unor rebusuri simple, cu și fără suport imagistic; - respectarea așezării în pagină a unor poezii în activități de copiere și transcriere; - organizarea corectă, în spațiul paginii, a unor texte cu titlu și alineat în activități de copiere, transcriere și dictare.
<p>3.2. Consolidarea actului grafic</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea corectă a grupurilor de litere învățate: ce-, ci-, ge-, gi-, che-, chi-, ghe-, ghi-, în activități de transcriere, copiere, dictare de cuvinte, propoziții, texte ; - realizarea corespondenței fonem - grup de litere - grup de grafeme; - realizarea unor exerciții de copiere și transcriere de litere, silabe, cuvinte (monosilabice, bisilabice sau polisilabice) și de propoziții simple și/sau dezvoltate, texte scurte; - scrierea după dictare și autodictare a cuvintelor monosilabice, bisilabice, polisilabice. - exemplificări în scris de cuvinte cu grupurile de litere, silabele date; - completarea cuvintelor lacunare; - selectarea unor cuvinte din texte, care necesită scrierea după anumite reguli specifice; - realizarea unor exerciții de copiere și transcriere a propozițiilor, a textelor și a poeziilor; - scrierea după dictare și autodictare a propozițiilor, a textelor și a poeziilor;

Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> - exerciții- joc de integrare propozițională și de scriere corectă: <ul style="list-style-type: none"> a) completare de propoziții lacunare; b) alcătuire de propoziții după suport imagistic/cuvinte date; c) transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers; d) ordonarea cuvintelor în propoziții.
<p>3.3. Exersarea scrierii corecte, lizibile și conștiente a cuvintelor și a textelor</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor exerciții de copiere, transcriere, dictare; - delimitarea cuvintelor “sudate”; - plasarea titlului textelor, scrierea corectă a textelor narative și a poeziilor, diferențierea poezie – text literar; - delimitarea cuvintelor în propoziții și a propozițiilor într-un text scurt; - completarea propozițiilor lacunare; - ordonarea cuvintelor în propoziții simple și dezvoltate; - transformarea propoziției simple în propoziție dezvoltată și invers; - completarea spațiilor libere cu expresii, cuvinte cunoscute, în texte scurte; - ordonare logică a propozițiilor într-un text.
<p>3.4. Aplicarea în scris a normelor ortografice și de punctuație</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor exerciții de copiere, transcriere de propoziții enunțiative, interogative și exclamative; - scrierea cu majusculă la începutul propoziției, a titlului, a substantivelor proprii; - scrierea corectă a numeralului (fără terminologie); - scrierea corectă: a grupurilor de vocale – „oa”, „ea”, „ie”, „ia”, „ua”, „uă”; a consoanei „m” înainte de „b” și „p”; a cuvintelor cu „ii” și „iii”; a cuvintelor care conțin vocalele „î- â”; - diferențierea corectă în scris a cuvintelor de forma: ”într-un/ într-o”, ”dintr-un/dintr-o” și a perechilor de cuvinte de forma: „s-a/sa”, ”s-au/ sau”, „l-a/la” „i-a/ia”, „să-i/săi”; - scrierea corectă a cuvintelor care se pronunță cu „cs/gz” și se scriu cu „x”; - utilizarea corectă, în exerciții de copiere, transcriere, dictare, a semnelor de punctuație – punct, virgulă, două puncte, linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării; - scrierea corectă a numeralului (fără terminologie); - exerciții de scriere corectă a pronumelor personale și de politețe (fără terminologie); - plasarea corectă a semnelor de punctuație într-un text.
<p>3.5. Redactarea unor mesaje în contexte variate de comunicare</p> <p>Activități de învățare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea unui text pe baza unui set de 4-5 imagini/ fotografii; - completarea unui bilet, scrisoare, cerere, tipizate oficiale; - redactarea unor felicitări cu diverse ocazii; - redactarea unor fișe, etichete, afișe, materiale necesare în activitatea zilnică; - redarea în scris a unor întâmplări/ evenimente, trăsături ale persoanelor din mediu apropiat; - compunerea unor texte pe teme variate (cu/fără suport vizual sau prin întrebări); - realizarea unor colecții de povești, individuale sau comune (album cu desene, texte realizate de elevi în urma citirii textelor); - realizarea unor compuneri pe teme de interes comun sau personal; - realizarea unui jurnal personal cu experiențele trăite; - completarea unui jurnal de lectură care conține fișe de lectură ale textelor/poveștilor citite; - realizarea unor lucrări scrise de tip proiect pe baza unei scheme/schițe.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasele I-II
<p>Elemente de construcție a comunicării (oral/scris)</p>	<p>a. Unități tematice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schemă corporală, lateralitate, locații spațiale; - mediul școlar - obiectele școlarului; - sănătatea, obiecte de igienă personală, reguli de igienă; - casa și obiecte specifice din locuință; - obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte; - legume, fructe, flori cunoscute; - alimente, dulciuri, băuturi răcoritoare; - animale, păsări din țara noastră și din alte regiuni; - jocuri - jucării; - mijloace de transport (pe uscat, pe apă), reguli elementare de circulație; - zilelele săptămânii, lunile anului, anotimpurile (denumire, caracteristici, activități specifice); - familia, membrii familiei; - sărbători, semnificația unor zile; - meserii, ocupații; <p>b. Vocabular:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cuvinte cu sens asemănător; Cuvinte cu sens opus; Cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit; - conjuncții, prepoziții, numerale. <p>c. Fonetică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sunetele limbii române. - auz fonematic și atenție auditivă - asocierea grafem-fonem; - despărțirea cuvintelor în silabe; <p>d. Cuvântul - Propoziția/enunțul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - introducerea cuvintelor noi în vocabularul activ; - utilizarea cuvintelor noi în enunțuri adecvate; - ordinea logică a cuvintelor în propoziție; - propoziția simplă și propoziția dezvoltată; - intonarea propozițiilor enunțiative, exclamative și interogative. <p>e. Semantică:</p> <ul style="list-style-type: none"> - asociere cuvânt - imagine; - simbolism imagistic; - sensul cuvintelor în funcție de un context dat; - semnificația globală a unui mesaj audiat.
<p>Comunicarea orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<p>a. Reguli de comunicare eficientă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formule politicoase de adresare; - vorbirea pe rând; - ascultarea activă a interlocutorului; - pronunție clară și corectă; - acord de număr și gen, fără terminologie; - intonație adecvată;

Domenii de conținut	Clasele I-II
	<ul style="list-style-type: none"> - menținerea ideii; - organizarea logică, coerentă a enunțurilor simple și complexe. <li style="padding-left: 20px;">b. Forme ale discursului oral: - limbaj mimico-gestual; - descrierea unui obiect/ a unei persoane; - povestirea după imagini; - povestirea unor întâmplări auzite; - povestirea unor întâmplări trăite. <li style="padding-left: 20px;">c. Dialogul: - dialog dirijat cu diferite persoane; - formule elementare de inițiere și încheiere a dialogului; - participarea la realizarea unor situații de comunicare dialogată despre viața de școlar, despre familie, despre participarea elevilor la joc (în calitate de vorbitor și ascultător); - oferirea unor informații despre: identitatea proprie, desene animate, filme pentru copii, viața de școlar, familie, prieteni, colegi de clasă, reguli de circulație, mediul social și natural apropiat, igiena personală.
Actul lexico-grafic	<p>Cartea - Caietul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - copertă, foaie, pagină, text, ilustrații, direcții de orientare în pagină; - liniatură caiet Tip I, Tip II. <p style="padding-left: 20px;">Alfabetul limbii române: sunetele și literele alfabetului (de tipar și de mână, mari și mici);</p> <ul style="list-style-type: none"> - cls I: a, m, u, o, i, p, t, c, f, s, e, l, ă, - cls. a II-a: n, ș, b, v, z, â, î, d, r, j, ț, g, h, x, k, ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi. *** <p style="padding-left: 20px;">Norme ortografice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - scrierea ortografică a cuvintelor, - scrierea cu majusculă la începutul propoziției și a titlului, - scrierea cu majusculă a substantivelor proprii (fără terminologie). <p style="padding-left: 20px;">Semne de punctuație:</p> <ul style="list-style-type: none"> - punctul, - virgula, - linia de dialog, - semnul întrebării, - semnul exclamării. <p style="padding-left: 40px;">a. Actul lexic (citire/lectură)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asociere fonem- literă mică și mare de tipar; - citirea cuvintelor monosilabice, bisilabice și - citirea enunțurilor, propoziții simple/ dezvoltate (3-4 cuvinte); - citirea textelor scurte;

Domenii de conținut	Clasele I-II
	<ul style="list-style-type: none"> - așezarea textului în pagină - Titlu. Autor. Alineate <li style="padding-left: 20px;">Propoziția/ enunțul (fără teoretizări) - tipuri: enunțiative, interogative, exclamative; - identificarea cuvintelor ca unități constitutive; - ordinea cuvintelor din propoziție cu/fără suport intuitiv. <li style="padding-left: 20px;">b. Actul grafic (scriere/redactare) - identificarea și denumirea elementelor pregrafice: punctul, linia verticală, orizontală, oblică; - scrierea elementelor grafice (după model) pe caietul tip respectând poziția corectă necesară în scriere, așezarea în pagină; - scrierea elementelor grafice; linii (verticale, oblice, orizontale), bastoanșul (stânga-dreapta, sus-jos, dublu), zala, ovalul, semiovalul (stânga-dreapta), cârligul, biciul (sus-jos), nodulețul și punctul; - scrierea funcțională folosind desene, simboluri; scrierea literele mari și mici de mână/ literele mari de tipar <li style="padding-left: 20px;">Scrierea funcțională: - copieri, transcrieri, dictări; - Biletul de mulțumire, de informare, de solicitare; Felicitarea; Afișul - asociere fonem – literă – grafem, fonem - literă mare de tipar; - despărțirea în silabe a cuvintelor; - propoziții simple și dezvoltate (3 - 4 cuvinte);

* Alfabetul va fi predat integral în clasele I – II doar pentru elevii cu deficiență mintală ușoară. Pentru elevii cu deficiență mintală moderată el va fi predat în clasele I – III.

Domenii de conținut	Clasele III-IV
<p>Elemente de construcție a comunicării (orale/scrise)</p>	<p style="text-align: center;">a. Unități tematice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schemă corporală, lateralitate, locații spațiale; - mediul școlar - obiectele școlarului; - sănătatea, obiecte de igienă personală, reguli de igienă; - casa și obiecte specifice din locuință; - obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte; - legume, fructe, flori cunoscute; - alimente, dulciuri, băuturi răcoritoare; - animale, păsări din țara noastră și din alte regiuni; - jocuri - jucării; - mijloace de transport (pe uscat, pe apă), reguli elementare de circulație; - zilelele săptămânii, lunile anului, anotimpurile (denumire, caracteristici, activități specifice); - familia, membrii familiei;

Domenii de conținut	Clasele III-IV
	<ul style="list-style-type: none"> - sărbători, semnificația unor zile; - meserii, ocupații. <li style="padding-left: 20px;">b. Vocabular: - cuvinte cu sens asemănător, cuvinte cu sens opus, cuvinte care au aceeași formă și înțeles diferit; - cuvinte compuse; - familii lexicale; - câmpuri lexicale (funcție, clasă, categorie) - conjuncții, prepoziții, numerale; - expresii și locuțiuni. <li style="padding-left: 20px;">c. Fonetică: - sunetele limbii române. - auz fonematic și atenție auditivă - asocierea grafem - fonem; - despărțirea cuvintelor în silabe; - identificarea corectă a grupurilor de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi. <li style="padding-left: 20px;">d. Cuvântul - Propoziția/enunțul: - introducerea cuvintelor noi în vocabularul activ; - utilizarea cuvintelor noi în enunțuri adecvate; - ordinea logică a cuvintelor în propoziție și a propozițiilor într-un text; - propoziția simplă și propoziția dezvoltată; - intonarea propozițiilor enunțiative, exclamative și interogative. <li style="padding-left: 20px;">e. Semantică: - sensul cuvintelor în funcție de un context dat; - semnificația globală a unui mesaj audiat; - simbolism imagistic; - desprinderea unor informații esențiale dintr-un mesaj ascultat; - decodificarea mesajului încifrat în fabule, povești cu tâlc; - deducerea semnificației unor cuvinte, expresii noi în contexte variate; - identificarea sensului unor cuvinte și semnificația mesajului pe baza unor indicii.
<p>Comunicarea orală (ascultare, vorbire, interacțiune)</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li style="padding-left: 20px;">a. Reguli de comunicare eficientă: - formule politicoase de adresare, de prezentare, de identificare, de permisiune, de solicitare; - vorbirea pe rând; - ascultarea activă a interlocutorului; - pronunție clară și corectă; - acord de număr și gen, fără terminologie; - intonație adecvată; - menținerea ideii în discuții; - organizarea logică, coerentă a enunțurilor simple și complexe. - susținerea comunicării orale prin forme elementare ale

Domenii de conținut	Clasele III-IV
	<p>comunicării non-verbale (contactul vizual, poziția și orientarea corpului, proximitatea, gesturi, mimică);</p> <ul style="list-style-type: none"> - comunicarea coerentă, în funcție de context și de tema abordată; - respectarea principiilor de comunicare prin: receptor, emițător, mesaj, context, cod, contact. <p style="text-align: center;">a. Forme ale discursului oral:</p> <ul style="list-style-type: none"> - limbaj mimico-gestual; - descrierea unui obiect/ a unei persoane; - povestirea după imagini; - povestirea unor întâmplări trăite; - povestirea unor întâmplări auzite; - discuții libere pe diverse teme; - argumentarea unei idei. <p style="text-align: center;">a. Dialogul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dialog dirijat cu diferite persoane; - dialog spontan; - formule de inițiere, menținere și încheiere a dialogului; - participarea la realizarea unor situații de comunicare dialogată pe teme cunoscute: comportament civilizată, viața de școlar și de familie, despre mediul înconjurător (în calitate de vorbitor și ascultător); - oferirea unor informații despre: identitatea proprie, desene animate, filme pentru copii, viața de școlar, familie, prieteni, colegi de clasă, reguli de circulație, mediul social și natural apropiat, igiena personală; - interpretarea unor roluri pe baza unor benzi desenate; - exprimarea acordului/ dezacordului în legătură cu un fapt.
Actul lexico-grafic	<p>Cartea/Caietul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - copertă, foaie, pagină, text, ilustrații, direcții de orientare în pagină, cuprinsul unei cărți; - Caiet Tip I, Tip II, dictando, liniatură. <p>Alfabetul limbii române: sunetele și literele alfabetului (de tipar și de mână, mari și mici);</p> <ul style="list-style-type: none"> - vocalele: a, e, i, o, u, ă, â, î și consoanele: t, p, c, m, f, s, l, n, ș, b, v, z; - consolidarea vocalelor și consoanele: d, r, j, ț, g, h, x, k. *** <p>Norme ortografice:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scrierea ortografică a cuvintelor, - Scrierea cu majusculă la începutul propoziției și a titlului, - Scrierea cu majusculă a substantivelor propria (fără terminologie), - Scrierea corectă a cuvintelor care conțin grupurile de litere ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi. - scrierea corectă a grupurilor de vocale, oa, ea, ie, ia, ua, uă;

Domenii de conținut	Clasele III-IV
	<ul style="list-style-type: none"> - scrierea corectă a consoanei m înainte de b și p; - scrierea corectă a cuvintelor cu ii și iii; - scrierea corectă a cuvintelor care conțin vocalele î-â; - scrierea corectă a ortogramelor într-un/într-o, dintr-un/dintr-o, s-a/sa, s-au/sau, l-a/la, i-a/ia, să-i/săi; - scrierea corectă a cuvintelor care se pronunță cu cs/gz și se scriu cu x; - diferențierea literelor asemănătoare/ similare din punct de vedere optic (p/b, q/p, b/d, m/n). <p>Semne de punctuație:</p> <ul style="list-style-type: none"> - punctul, - virgula, - două puncte, - linia de dialog, - semnul întrebării, - semnul exclamării. <p style="text-align: center;">a. Actul lexic (citire/lectură)</p> <ul style="list-style-type: none"> - asociere fonem - literă mică și mare de tipar; citirea cuvintelor monosilabice, polisilabice; - propoziții simple/ dezvoltate (3 - 4 cuvinte); - texte simple care prezintă teme cunoscute; - ordonarea propozițiilor dintr-un text cu/fără suport intuitiv; - lecturarea unor publicații (reviste pentru copii, ziare, reviste cu benzi desenate); - identificarea unor momente cheie din text pe baza: schemelor vizuale, a întrebărilor ajutătoare; - sintetizarea ideilor principale dintr-un text; - jurnalul de lectură al clasei care conține fișe de lectură ale textelor/ poveștilor citite. <p>Textul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - orientarea în pagină; - titlu, autor, alineate - textul literar, textul narativ, textul liric, poezii despre universul copilăriei - textul nonliterar/ informativ. <p style="text-align: center;">b. Actul grafic (scriere/redactare)</p> <ul style="list-style-type: none"> - poziția corectă la scris și instrumentele de scris; - așezarea textului în pagină; - trasarea cuvintelor în fir continuu; scrierea caligrafică; - asociere fonem – literă - grafem, fonem - literă mare de tipar; - propoziții simple și dezvoltate (3 - 4 cuvinte); <p>Scrierea funcțională:</p> <ul style="list-style-type: none"> - copieri, transcrieri, dictări; - biletul de mulțumire, de informare, de solicitare; felicitarea; afișul.

Domenii de conținut	Clasele III-IV
	<p>Scrierea imaginativă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pornind de la experiențe trăite, - pe baza unui suport vizual (imagini, benzi desenate), - pe baza unui șir de întrebări, - realizarea unor compuneri pe teme de interes comun sau personal; - jurnalul personal, cartea, ziarul sau revista clasei;

NOTĂ: Conținuturile sunt subordonate competențelor generale și specifice. Ele asigură resurse pentru dezvoltarea capacității de receptare și exprimare a mesajelor orale/scrise pe elemente ce țin de învățarea unor tehnici și instrumente de lucru la clasă.

La clasele III-IV, unele conținuturi sunt o extindere și dezvoltare a temelor realizate în clasele anterioare (I-II)

Sugestii metodologice

La nivelul formării fiecărui individ, învățarea cititului și scrisului constituie un precursor al adaptării funcționale a acestuia la cerințele societății actuale. La elevul cu cerințe educative speciale, predarea disciplinei Citire – Scriere – Comunicare pornește de la o abordare holistică prin individualizarea și accesibilizarea învățării, această programă oferind repere pentru proiectarea didactică. În acest sens, prezenta programă școlară este construită pe baza principiilor didactice enunțate în nota de prezentare și urmărește formarea următoarelor competențe generale: receptarea și exprimarea de mesaje orale în contexte de comunicare, receptarea și redactarea unor varietăți de mesaje scrise în diverse situații de comunicare: formale, non-formale, informale.

Formarea abilităților de scris - citit se realizează în școală în trei mari etape: preabecedară, abecedară și postabecedară. Perioada preabecedară este cea în care se formează abilitatea de scriere a elementelor grafice disparate, în cea abecedară se dobândesc deprinderile de a scrie toate literele alfabetului și de a-l folosi în grafiera cuvintelor și propozițiilor, perioada postabecedară corespunde celei în care se ating toți parametrii scrierii conform modelelor, se obține o anumită viteză și se însușesc câteva reguli ortografice.

În clasa I se continuă multe din activitățile de tip preșcolar. O atenție deosebită, la începutul școlarității, se acordă formării auzului fonematic, esențial în formarea competențelor de a citi și a scrie corect. Pentru a-și însuși corect actul lexic, cadrul didactic trebuie să se asigure că elevul percepe toate sunetele dintr-un cuvânt. Astfel citirea corectă, va duce mai departe spre o citire conștientă în care copilul să înțeleagă ceea ce citește. Mergând în aceeași ordine de idei, pronunția corectă a cuvintelor va avea un efect benefic asupra scrierii corecte, deoarece, în timpul scrierii, el își dictează sunet cu sunet. Pornind de la aceste idei de bază, la nivelul claselor a III-a și a IV-a prin conținuturile învățării se urmărește formarea câmpului vizual al citirii, exersarea nivelului de înțelegere a mesajului verbal și scris, precum și activizarea vocabularului operațional utilizat în exprimarea orală și scrisă, cu respectarea regulilor ortografice și gramaticale.

A pune încă din primii ani de școlaritate bazele unei însușiri temeinice, conștiente și eficiente a scris – cititului înseamnă implicit a-i conduce pe elevi la posibilitatea de a ajunge treptat la cunoștințe referitoare la diferite aspecte ale realității obiective.

Pentru a- și însuși cunoașterea literelor și pentru a- și forma deprinderea citirii corecte, elevii trebuie să fie conduși cu multă grijă în perceperea aspectelor sonore ale limbii.

Metoda fonetico – analitico – sintetică, ca metodă de bază în predareacitit - scrisului, implică concentrarea pe învățarea și recunoașterea literelor și a corespondenței dintre grafeme și foneme, înainte de citirea cuvintelor în întregime. Acest demers se fundamentează pe următoarele: scrierea în limba română concordă cu pronunțarea, deci citirea este fonetică; demersul implică desprinderea unor propoziții din vorbire, urmată de analiza cuvintelor, delimitarea cuvintelor în silabe și apoi fiecare silabă în sunete (analitică), după care se parcurge drumul invers de la sunete – silabă - cuvânt și propoziție (sintetică). Ca **procedee de lucru** în vederea stimulării și formării deprinderilor de scris - citit se pot utiliza:

- introducerea principiului cromatic la nivelul sunetelor/literelor noi învățate precum și la nivelul structurii silabice a cuvintelor pentru formarea câmpului vizual de o silabă (literele – silabele sunt redată prin diferite culori);
- utilizarea postit-uri-lor cu informații relevante în vederea facilitării extragerii sensului unor mesaje;
- folosirea hârtiei colorate pentru asigurarea contrastului în vederea reducerii monotoniei cromatice (alb-negu);
- utilizarea unor instrumente și a unor metode de amplificare/concentrare a atenției asupra unor cuvinte din text sub forma lupei, a fonturilor mărite, șabloane cu spații goale pentru cuvinte, propoziții, rigle pentru evidențierea rândurilor, etc.
- utilizarea metodelor alternative și augmentative de comunicare (pictograme, limbajul mimico- gestual).

Particularitățile de vârstă și cele individuale ale elevilor cu cerințe educative speciale impun un anumit specific predării. Pentru organizarea demersului didactic, oferim câteva sugestii metodologice pentru **realizarea/ organizarea lecțiilor** de citire-scriere-comunicare:

- trezirea interesului copilului pentru activitate prin inserarea unor jocuri, ghicitori, cântecele în cadrul unor discuții introductive;
- intuirea de imagini corespunzătoare subiectului/ textului lecției asigurând contextul pentru participarea activă și spontană, individuală și/sau în grup a elevilor;
- activități aplicative cu manipulare de material concret-intuitiv cu scopul însușirii temeinice a noțiunilor vehiculate;
- folosirea suportului imagistic al textului ca bază pentru realizarea diferitor activități aplicative;
- alternarea unor metode variate în scopul formării deprinderilor de citire corectă, conștientă, cursivă și expresivă;
- alternarea unor metode variate în scopul formării deprinderilor de scriere corectă, cu respectarea normelor ortografice și de punctuație (copiere, transcriere, dictare, autodictare);
- încurajarea permanentă a elevilor prin oferirea unor feedback-uri verbale, gestuale, vizuale, prin tokeni, în vederea menținerii în activitate și a creșterii motivației pentru învățare;
- alternarea unor metode de evaluare formale (standardizate și nestandardizate), cu cele non-formale (prin activități extracurriculare) și/sau informale (particularizate pe activitățile cotidiene ale copilului).

Sugerăm selectarea unor activități care să răspundă intereselor copiilor pentru a asigura o interacțiune permanentă, aceștia fiind stimulați să întrebe, să intervină, să aibă inițiativă, să exprime idei și sentimente despre ceea ce învață. Foarte importantă este și învățarea în context. Dezvoltarea competențelor de comunicare are loc în contexte reale, cu un scop inteligibil copiilor. Finalitatea acestui proces nu constă în

acumularea unor noțiuni, ci în înțelegerea rolului comunicării și a transferului abilităților de comunicare dobândite, în viața de zi cu zi.

În organizarea demersurilor didactice, se va ține cont și de modul în care cadrul didactic va integra eficient **metode** adecvate pentru a le valorifica valențele, deoarece o metodă modernă în mâna unui cadru didactic neinspirat nu va avea absolut nicio valoare, după cum o metodă clasică în mâna unui cadru didactic inspirat poate conduce la rezultate școlare deosebit de bune. De asemenea, în selectarea metodelor adecvate demersului instructiv-educativ, cadrul didactic va ține cont de facilitarea orientării gândirii și acțiunii elevilor de la simplu la complex, de la concret la abstract. Astfel, amintim câteva metode clasice (expunerea, conversația, povestirea, jocul de rol, jocul didactic etc.) și metode moderne (Învățarea prin cooperare, Explozia stelară, Metoda celor patru cadrane, Știu- vreau să știu- am învățat, Ciorchinele, TIC, etc.), adaptate nivelului de dezvoltare a copilului cu cerințe educative special.

În ceea ce privește specificul predării, în cazul copiilor cu diagnostic de **tulburare din spectrul autismului (TSA)**, se recomandă folosirea în cadrul demersului instructiv-educativ, a unor metode alternative cum ar fi: comunicarea augmentativă (elemente verbale, gestuale, pictografice), sistemul de comunicare prin imagini ca sistem de comunicare augmentativă mijlocită prin pictograme, abordarea comportamentului verbal și inserarea unor strategii comportamentale prin care copilul să poată să își consolideze atât cunoștințele cât și abilitățile necesare în vederea însușirii acestora. Datorită specificului acestei tulburări, prin multitudinea de forme prin care se manifestă, cadrul didactic e bine să cunoască și să înțeleagă bine problematica autismului, pentru a putea construi un demers flexibil pe baza unor strategii specifice. Dintre aceste strategii amintim:

- învățarea structurată (temporal – prin eșalonarea evenimentelor în timp, precizarea etapelor unei activități, instrucțiuni sistematice clare și ușor de înțeles date copilului, repetiție, predictibilitate și formarea de rutine).
- indicii vizuale; pentru etapele activității, pentru indicații de lucru, pentru diferențierea pe culori a cărților/fișelor în diverse sarcini, etc.)
- stabilirea unor expectanțe realiste: cadrul didactic trebuie să se asigure că elevul a înțeles ce are de făcut, să folosească recompense personalizate care pot susține motivația și angajarea în activitate, să prezinte consecvență în atitudine când elevul prezintă comportamente dificile iar evaluarea să fie una personalizată raportată la progresul copilului.
- pauze senzoriale: când copilul este suprastimulat și suprasolicitat senzorial e bine să i se permită să ia o pauză pentru reechilibrarea senzorială.
- generalizarea cunoștințelor obținute într-o activitate structurată în activități spontane non-formale și informale.

În ceea ce privește **conținuturile** învățării scrise - cititului, numărul de cuvinte pe care copilul le poate citi (global) și respectiv, scrie după model, la sfârșitul fiecărui an școlar, este limitat și diferă de la un caz la altul, în funcție de zona proximei dezvoltări a fiecăruia. De regulă, se merge pe însușirea unui bagaj mic de cuvinte monosilabice, bisilabice (într-o primă fază) și pe citirea - scrierea unor propoziții simple cu cuvinte familiare (numele său, al părinților, zilele săptămânii, noțiuni integratoare etc.). Cuvântul pe care îl citește prin metoda citirii globale și pe care îl scrie după modelul profesorului poate fi însoțit și de suport imagistic corespunzător, stimulând astfel, fixarea sa vizuală.

Ca **strategii didactice** pentru însușirea și consolidarea abilităților de citire sugerăm: citirea textelor făcând apel la citirea expresivă, conștientă, citirea pe roluri, citirea în perechi, citirea ștafetă, citirea selectivă, citirea în lanț, citirea în șoaptă, care permit exersarea abilităților individuale de citire. Asocierea verbalizare – scriere va permite automatizarea abilităților de scriere corectă, lizibilă, ortografică a mesajelor utilizate în comunicare dar și a celor de citire conștientă. Tot în această ordine de idei,

pentru dezvoltarea competenței de comunicare și a elementelor constitutive a acesteia, atât orale cât și scrise, se pot folosi următoarele strategii didactice: vocabularul imagistic, exercițiile de integrare propozițională, jocul didactic/jocul de rol, conversațiile după imagini, comunicarea dialogată „întrebare – răspuns” cu suport imagistic pentru formulele/momentele de inițiere/menținere/încheiere, formarea și argumentarea unui punct de vedere personal pe baza unor scheme pro/contra, identificarea semnificației pe bază de indicii vizuale și auditive. Toate aceste activități au ca scop, nu doar acumularea de cunoștințe de către elevi, ci mai degrabă înțelegerea noțiunilor învățate în vederea utilizării lor ca unități fundamentale în comunicarea orală și scrisă, învățarea devenind astfel un proces activ, în care crearea legăturilor între noțiuni face posibilă transferarea și generalizarea cunoștințelor dobândite.

Sugerăm utilizarea unor **mijloace de învățământ** colorate, atractive și accesibile care facilitează transmiterea unor cunoștințe, care dețin și virtuți formative, îi familiarizează pe elevi cu mânuirea, selectarea și îi sprijină pe elevi în înțelegerea a noi aspecte și dimensiuni ale realității. Ele solicită și sprijină operațiile gândirii, stimulează căutarea și cercetarea, afectează pozitiv imaginația și creativitatea elevilor. Amintim câteva mijloace specifice activității cu elevii cu cerințe educative speciale: obiecte concrete (cărți senzoriale, cărți de comunicare cu pictograme), povești ilustrate, fișe de lucru, auxiliare didactice, tabla interactivă, tabletă/laptop, soft-uri educaționale, manuale digitale, benzi audio și/sau video, etc.

Evaluarea trebuie să fie în interacțiune și interrelaționare cu predarea și învățarea, precum și cu specificul dat de particularitățile psihoindividuale ale copiilor cu cerințe educative speciale, conducând atât la ameliorarea și îmbunătățirea continuă a actului instructiv-educativ cât și a performanțelor obținute de către fiecare elev, în raport cu nivelul inițial și cu potențialul de dezvoltare al acestuia. Pentru realizarea acestora este necesară respectarea anumitor principii și rigori psihopedagogice. În ceea ce privește evaluarea actului educativ, se utilizează fișele de lucru, testele standardizate, notate cu calificative, punctaje, iar progresul fiecărui elev în parte se stabilește în urma observării sistematice a comportamentului, pe baza autoevaluării, prin portofoliul personal sau prin evaluarea colegială.

Unele **concluzii** cu privire la activitatea de predare și de însușire de către elevi a citirii- scrierii sunt:

- Învățarea citirii și scrierii trebuie să aibă un caracter conștient;
- Una din cele mai importante activități pe care trebuie să le stăpânească elevii în vederea însușirii și scrierii corecte este analiza și sinteza fonetică și grafică a cuvintelor;
- Însușirea citirii și scrierii se realizează cu o mai mare ușurință dacă între cele două activități există o strânsă corelație;
- Paralel cu activitatea de predare a citirii și scrierii trebuie să se desfășoare o muncă susținută în vederea dezvoltării spiritului de observație, a atenției, a gândirii și a capacității de exprimare a elevilor, pentru însușirea procedeelelor de analizare și sintetizare multilaterală (fonetică, lexicală, gramaticală).

Astfel, în munca cu elevii cu dizabilitate intelectuală moderată și ușoară, se recomandă individualizarea demersului didactic, construirea de activități personalizate, prin raportare la potențialul psihofizic al fiecărui elev în parte, în vederea dezvoltării capacității acestora de a scrie, de a citi, de a comunica funcțional dar și de a generaliza cunoștințele și competențele formate în medii diferite, în viața de zi cu zi. Atenuarea sau chiar eliminarea problemelor care vin odată cu deficiența mintală, sunt posibile prin transpunerea în practică a principiilor și a strategiilor compensatorii, ale învățării mediate prin oferirea de suport și prin însușirea temeinică a unor instrumente, procedee de transpunere și generalizare a cunoștințelor teoretice în situații concrete de viață.

Demersul instructiv-educativ al cadrului didactic, având la bază această programă, are ca scop final, dezvoltarea la copiii cu CES, care prezintă deficiențe mintale ușoare și moderate, a competențelor de scriere, de citire și de comunicare, prerechizite necesare în vederea asigurării unei adaptări cât mai funcționale la societatea actuală.

Bibliografie:

1. Anexa nr. 2 la ordinul Ministrului Educației Naționale nr. 3418/19.03.2013. (2013). *Programa școlară pentru disciplina COMUNICARE ÎN LIMBA ROMÂNĂ Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*, Aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013, București
2. Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5003 /02.12.2014. (2014). *Programa școlară pentru disciplina LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ CLASELE a III-a – a IV-a*, București
3. ANEXA 1 la Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului nr.5235 / 01.09.2008. (2008). *Aria curriculară "Limbă și comunicare". Citire- Scriere - Comunicare. Programă școlară clasele I- a X-a*. Curriculum Deficiențe mintale, severe, profunde și/sau asociate. București
4. *Aria curriculară Limbă și comunicare. Citire-Scriere-Comunicare. Programă școlară pentru elevii cu deficiență mintală ușoară și moderată clasele I-IV*. (2005). Iași
5. Bărbulescu, G., Beșliu D. (2009). *Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul primar*, Editura Corint, București
6. Cristea, S. (2010). *Fundamentele pedagogiei*, Ed. Polirom, București
7. David, C., Roșan, A. (2019). *Tulburările specifice de învățare. Învățăm fonologic – program structurat de antrenament al conștiinței fonologice*, Ed. Polirom, Iași
8. Druțu, I. (1995). *Psihopedagogia deficienților mintali*, curs litografiat, U.B.B., Cluj-Napoca
9. Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihoepdagogie specială*, Ed. Polirom, Iași
10. Gherguț, A., Frumos, L. Raus, G. (2016). *Educația specială. Ghid metodologic*, Ed. Polirom, Iași
11. Gherguț, A. (2016). *Educația incluzivă și pedagogia diversității*, Ed. Polirom, București
12. Ionescu, M., Bocoș, M. (2017). *Tratat de didactică modernă*, Pitești, Ed. Paralela 45
13. Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție*, Ed. Polirom, Iași
14. Verza, E., Verza, F.E. (2011). *Tratat de psihopedagogie specială*, Ed. Universității din București, București
15. <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>
16. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-social-dimension-europe_en.pdf
17. <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/swd-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>
18. <https://www.coe.int/en/web/language-policy/european-language-portfolio>
19. <https://www.coe.int/en/web/disability/home>

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, Coordonator Ministerul Educației
Alin Florin NOVAC- IUHAS, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Kery HAJNAL, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Alina VESE, Coordonator Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Bealcovschi Mariana-Viorica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Bondar Ramona Ioana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Dan Elena-Romina	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Dărăban Monica Lucia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Ficuț Adriana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Haiăș Florica-Maria	Centrul Școlar de Educație Incluzivă Orizont, Oradea
Ilisie Carmen Rozalia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Kiss Cristina Ramona	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Manole Paula Ofelia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea
Pantazi Teodora Angelica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr. 1 Oradea